

BĂILE ÎN „LA BELLE EPOQUE”

Dr. Adrian MAJURU

Pe vremea când Alexandru Ioan Cuza își începea sinuoasa domnie în Principatele Unite ale Valahiei și Moldovei - cum au fost numite o vreme -, un neamț a decis la rândul său că Bucureștiul era locul potrivit pentru aface-rea vieții sale. Numele lui a fost Anton Gaizer. În zona actualii Gări de Nord, pe vremea când ea nu exista, ci se afla acolo o vastă grădină de petreceri numită în vechime „Belvedere”, familia Gaizer, având alături vreo opt muncitori calificați în metalurgie, a încropit prima fabricuță de instalații sanitare. Primele sobe pentru încălzit apa, lavoare, toalete aici au fost realizate.

La 1859-1860 bucureștenii obișnuți nici nu visau la o astfel de dotare casnică. Însă toți aceia care-și doreau un confort sporit în casele lor somptuoase au devenit cu mare rapiditate clienții lui Anton Gaizer. După 1866 fabrica sa a devenit furnizoare a Curții Regale Române în privința instalațiilor sanitare. Acum apare și termenul de «boiler». Apa era încălzită mai întâi într-o sobă pe lemne sau cărbune, din fontă emailată iar de aici era răcită după dorință cu ajutorul canalizării de apă

potabilă pe care puțini și-o permiteau, chiar și la finalul secolului al XIX-lea.

Treptat, toate piesele sanitare capătă forme și decorații artistice, dincolo de confortul datorat de îmbunătățirea continuă a tehnicii de instalații. Toaleta de tip oriental, «modelul turcesc» cum mai este ea cunoscută, este înlocuită de alte modele, mult mai igienice, estetice și confortabile. Apare și rezervorul de apă suspendat pentru lavoare încă de la finalul secolului al XIX-lea, precum și uitatele „scuipători”, folosite până și în spațiile publice. În fapt, erau pâlnii metalice, adesea înalte de un metru și jumătate, astfel încât clientul să nu se aplece mai mult decât era nevoie. Erau amplasate în locuri discrete și aveau la rândul lor un rezervor cu apă suspendat, camuflat în perete. După folosirea scuipătorii, clientul apăsa pe un buton iar rezervorul de apă curăța întreaga instalație.

Curând apare o departajare necesară, impusă tot de gustul pe care l-a fabricat societatea înaltă: toaletele pentru doamne, care conțineau și oglinzi cu rame aurite și multe sertărașe pentru toate ustensilele folosite la înfrumusețare. Treptat,

Fig. 1. Sala de baie - clasa de mijloc - 1900

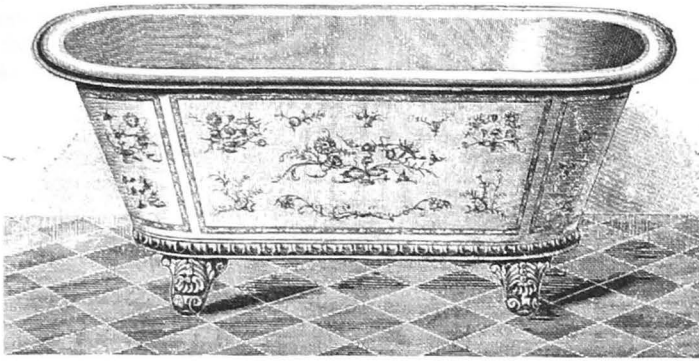
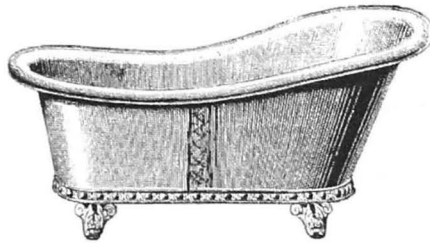
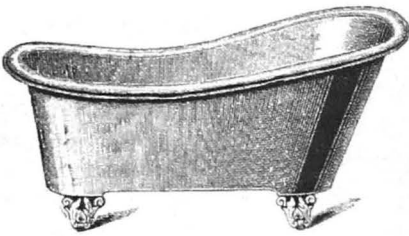

Fig. 2, 3 și 4.
Căzi de zinc.

pregătirea după îmbăiere se mută din cameră în spațiul băii unipersonalizate. Apar, astfel, băile pentru copii, pentru domnișoare și domni. Culorile și formele accesoriilor se schimbă în funcție de cursul modei pe care decupajele sociale amintite le practicau.

Încă de la mijlocul secolului al XIX-lea săpunul era folosit pe scară largă de înalta societate, adus cu precădere din import. Săpunurile cu parfumuri florale veneau din Apus iar cele cu miros de lavandă, magnolie sau plante aromate erau aduse pe filieră otomană. Fiind un produs scump, săpunul era folosit pentru parfumul său în preajma ocaziilor speciale. În rest, era preferat săpunul din untură, mult mai popular pentru întinse clase sociale.

Cât de des era folosită baia în vechime? Avem diverse mărturisiri în acest sens. Pentru mijlocul secolului al XIX-lea avem informații despre un medic grec cu studii la Paris, pe nume Breton, care locuia în București, chiar în vremea lui Cuza. Acesta avea obiceiul să se schimbe în fiecare zi în haine curate, căci praful podelelor de lemn și mirosurile fetide din majoritatea mahalalelor îl dezgustau. Venea acasă la ora prânzului,

își lepăda toate hainele, pe care slugile le spălau iar apoi le băteau pentru a le zvânta și în cele din urmă le întindea la soare. Medicul nostru se îmbăia zilnic, dar era un caz rar. Foarte folosită baia turcească, unde negustorii cu dare de mână și boiernașii, discutau zilnic despre afacerile lor, căci, după o asemenea îmbăiere, urma obligatoriu o cafea tare și o narghilea. Obiceiul a fost larg răspândit în veacul al XVIII-lea, dar era o baie publică. Baia turcească a avut mai întâi o răspândire privată la palatul domnesc sau la reședințele boierilor mai înstăriți. Către finalul secolului al XIX-lea avem și prima baie publică pentru cei cu bani mai puțini, ridicată de Eforia Spitalelor Civile chiar la sediul său din Palatul Eforiei, astăzi Primăria Sectorului V din București, aflat pe bulevardul Regina Elizabeta.

De cele mai multe ori, regularitatea îmbăierii era săptămânală iar pentru foarte mulți locuitori o dată pe lună. Vara se bucurau de gârlele și băltaururile Dâmboviței, cel puțin până la regularizarea râului de după 1880. Săpunul a rămas un articol mediu ca preț până și în interbelic, la fel și regularitatea băilor pentru cei mulți.

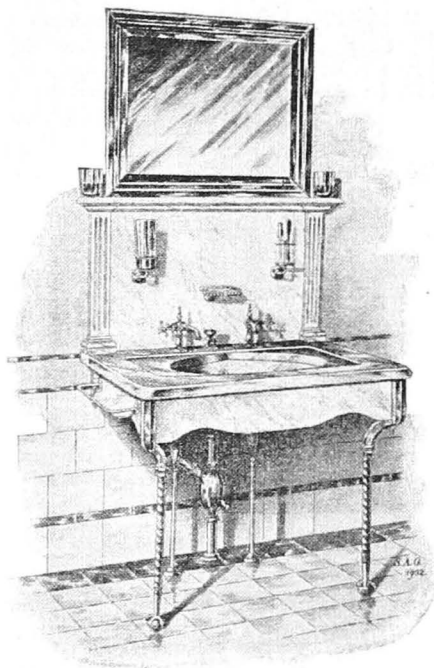
Fig. 5. Masă de
toaletă

Fig. 6. Scurpător

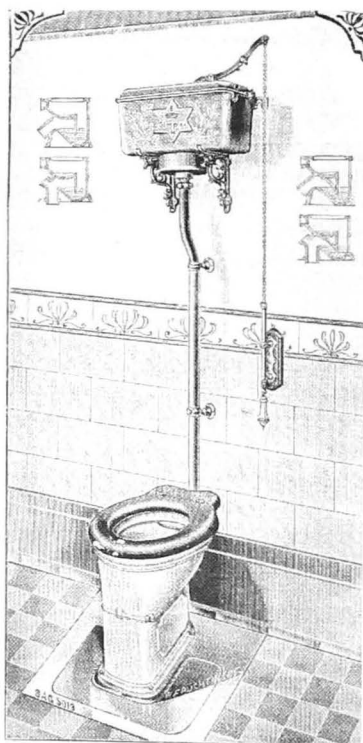
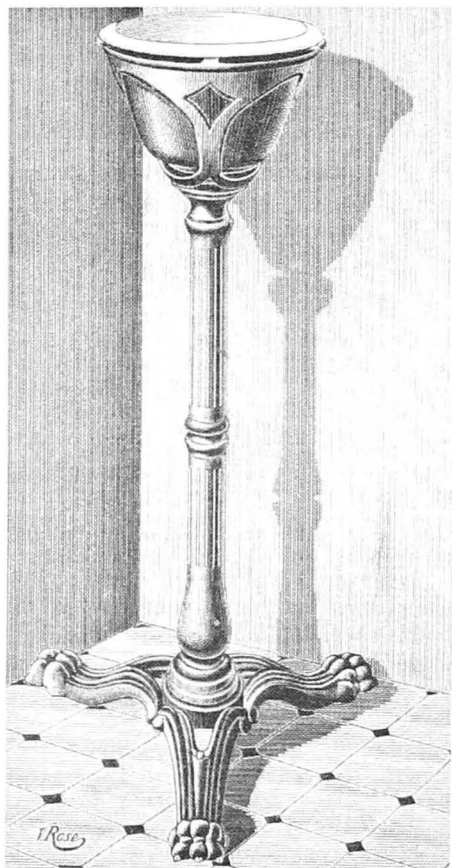

Fig. 7. Closet

Dar, pentru finalul secolului al XIX-lea, pentru aceia care-și permiteau toate accesoriile pentru dotarea și apoi folosirea unei băi, îmbăierea zilnică devine un mod de viață.

Odată cu săpunul pătrund în viața privată - pentru cei foarte bogați chiar din secolul al XVIII-lea - uleiurile aromate pentru întreținerea pielii, cremele pentru față sau pentru variate alergii și alte

suferințe ale dermei. Îmbăierea zilnică a modificat caractere, preocupări, gesturi, pe scurt, modul de viață a celor care iubeau igiena. Coafura se modifică, detaliile se diversifică odată cu folosirea pe sacră largă a uleiurilor aromate sau a combinării lor cu săpunul - ceea ce numim astăzi șampon - venit tot din apus, urmată de alte uleiuri cu ajutorul cărora doamnele și domniile își aranjau sau își vopseau coafura dorită, produse mult mai

sănătoase față de actualele geluri sau vopseluri „permanente”, deoarece erau realizate din produse naturale.

Fardul, la rândul său, folosit de doamnele și domnițele noastre încă din evul mediu, capătă valențe mai fine, delicate, venite să completeze un neajuns al naturii sau o frumusețe nu prea reușită. La modă erau, chiar și în interbelic, alunițele false, care puse la locul potrivit, aducea o notă de senzualitate. Apoi acest mod de viață al igienei zilnice a schimbat și gustul vestimentar pentru culori mai deschise și materiale mai subțiri, candid,

vaporoase. Aici a fost punctul de plecare pentru o nouă manieră a intimității sau a vieții de cuplu.

Baia în epoca frumoasă a istoriei noastre recente a adus prin varietatea ei cotidiană sau intimă modificări pozitive în angrenajul social, determinând trecerea la un mod de viață deschis, direct. Drept urmare, generațiile care au crescut în acea perioadă au îmbrățișat cu ușurință moduri de viață legată de natură, imediat după primul război mondial, cum ar fi sporturile de tot felul, călătoriile în natură până dincolo de limita aventurii obișnuite.

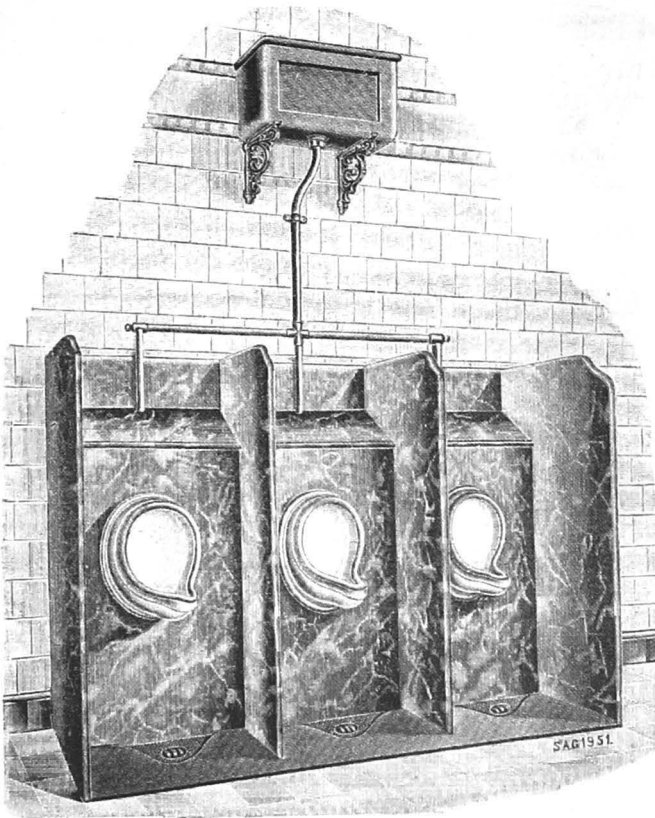

Fig. 8.
*Instalațiuni de
tant-à-l'égout.
Pisoare publice*